

Jeffrey D. Sachs Columbia Üniversitesinde Sürdürülebilir Kalkınma Profesörü, Sağlık Politikası ve Yönetimi Profesörü ve Dünya Enstitüsü Direktörüdür. Ayrıca Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne Milenyum Kalkınma Hedefleri konusunda Özel Danışmanlık yapmaktadır.

Prof. JEFFREY D. SACHS

İskoçya'nın bağımsızlığının bedeli

Yeni ortaya çıkan devletlerarasındaki sorunların büyümesini önleyebilecek AB ve NATO gibi önemli kurumların bulunmadığı yerlerde ulusal ayrılıkçılığın tehlikeleri daha da büyüktür. Bu tür durumlarda, **ulusal hükümetin veya bölgesel hükümetin karşı çıktığı tek taraflı bağımsızlık talepleri, sıklıkla ticaretin ve finansmanın sekteye uğramasına** neden olmaktadır.

Her ne kadar dünyanın gözü İskoçya'nın Birleşik Krallık'tan ayrılmaya ilişkin bağımsızlık referandumuna girse de, İskoçya, kendi ulusal sınırlarını yeniden çizme arayışında olan tek ülke değil. Dünyanın diğer birçok yerinde bağımsızlık hareketleri var. 1980'den bu yana Birleşmiş Milletler'e (BM) katılan yeni ülke sayısı 39. Bağımsızlık isteyen daha çok sayıda ülke var ve İskoçya referandumundan "evet" çıkması onları cesaretlendirebilir.

İskoçya'nın bağımsızlığına ilişkin kampanya dört talebe dayanıyor. Birincisi kültürel; İskoçların kimliğini korumak ve güçlendirmek. İkincisi ideolojik; İskoçya'yı İskandinav tarzı bir sosyal demokrasiye kavuşturmak. Üçüncüsü siyasi; insanlara daha fazla demokratik bir yönetim sunmak. Dördüncüsü ise ekonomik; Kuzey Deniz petrol ve gazından daha büyük bir pay almak.

Birleşik Krallık'ın siyasi liderleri ve Avrupa'daki birçok hükümet, İskoçları bağımsızlığa hayır demeleri yönünde güçlü bir şekilde teşvik ediyor. "Hayır" diyenlere göre, İskoçya'nın bağımsızlığı talep edilenlerin hepsini değilse de bir kaçını İskoçya'ya kazandırabilir, ancak diğer taraftan finansal krizden işsizliğe ve yatırımcıların İskoçya'dan ayrılmasına kadar uzanan bazı ekonomik felaketlere de yol açabilir. Dahası, bağımsız bir İskoçya Avrupa Birliği'nin (AB) ve NATO'nun dışında kalabilir.

Dünyanın geri kalanı bu tartışma hakkında ne düşünmeli? İskoçya'nın bağımsızlık kampanyası, kültürel kimliğin tanınması ve kendi kendini yönetme talepleri açısından büyük bir gelişme olarak övülmeli mi? Ya da Avrupa'da başka bir istikrarsızlık ve zayıflık kaynağı (diğer ülkelerde ve dünyanın diğer bazı yerlerinde belirsizliği artırabilecek bir gelişme) olarak mı görülmeli?

AYRILIĞIN MALİYETİ KAÇINILMAZ DEĞİL, BİR SEÇENEK

Ayrılıkçı hareketler, şüphesiz büyük bir istikrarsızlığa yol açabilir. Kosova, Güney Sudan, Kürdistan ve Kırım'la ilgili olarak bölge ve hatta dünya ölçeğinde çıkan çalkantıyı düşünün. Ancak ulusal bağımsızlık taleplerine, barış içinde ve sorunsuzca da yaklaşılabilir. Çekoslovakya'nın 1993'te Çek Cumhuriyeti ve Slovakya olarak ikiye bölünmesi, meşhur "kadife ayrılık", sonuçta ortaya çıkan her iki ülkeye önemli veya uzun vadeli bir bedel ödetmedi. Her iki taraf da bölünmeyi kabul etti ve geleceklerinin AB'de olduğu bilinciyle, AB üyesi olmaya odaklandı.

Demek ki, burada bağımsız bir İskoçya için akla yakın ve olumlu bir senaryo mevcut. Birleşik Krallığın geri kalanı, yani İngiltere, Galler ve Kuzey İrlanda (devam eden tartışmalarda "RUK" olarak anılıyor), bağımsızlığın şartlarını vakit geçirmeden ve etkin bir şekilde İskoçya'yla müzakere edebilir ve denizdeki petrol ile gaz rezervleri de dâhil olmak üzere Birleşik Krallığın kamu borç ve varlıklarının nasıl paylaşılacağı konusunda bir mutabakata varabilir. Her iki taraf da, taleplerinde pragmatik ve ılımlı olabilir.

Diğer yandan AB de, İskoçya'nın üyeliğinin devam etmesini vakit geçirmeden kabul edebilir, zira İskoçya AB'nin bütün mevzuatına ve demokratik standartlarına zaten uyum sağlamış durumda. Benzer şekilde NATO da, (her ne kadar İskoçya Ulusal Partisi'nin ABD ve İngiltere'nin nükleer denizaltı üslerini kapatma taahhüdü çözülmesi gereken bir sorun olsa da) İskoçya'nın İttifak Üyeliği'nin devam edeceği yönünde hemen bir karar alabilir.

İskoçya ve Birleşik Krallık, İngiliz Sterlini'nin İskoçya tarafından bir süre daha kullanması ve daha sonra yeni bir İskoç Sterlini çıkarması ve euroya geçmesi konusunda mutabakata varabilir. Bu tür

**Uluslararası
politika, 21.
yüzyılda artık
yalnızca ulus
devlet kavramı
üzerinden
yürüyemiyor.**

Ulusal refah açısından son derece önemli olan meseleler çoğu (ticaret, finans, hukukun üstünlüğü, güvenlik ve fiziki çevre), etkili bölgesel ve küresel kurumların varlığına bağımlı hale geldi.

parasal düzenlemeler, şeffaf ve işbirliği içinde yapılması durumunda sorunsuz ve herhangi bir finansal çalkantıya meydan verilmeden uygulanabilir.

Ancak Birleşik Krallığın geri kalanı, AB ve NATO, İskoçya'ya ders vermek veya diğerlerine gözdağı vermek (örneğin Katalonya) amacıyla referandumdan çıkabilecek "Evet" sonucuna kindar bir şekilde yaklaşırsa, durum çok kötüleşebilir ve maliyet de çok yüksek olabilir. Farz edelim ki, yeni kurulmuş bağımsız bir İskoçya AB ve NATO'dan ihraç edildi ve uzun bir süre bir daha üye olamayacağı bildirildi. Böyle bir senaryoda, finansal krize yol açılabilir ve hem İskoçya hem de Birleşik Krallığın geri kalanı bundan ekonomik zarar görebilir.

Asıl mesele, ayrılığın maliyetinin kaçınılmaz değil, bir seçenek olduğudur. Maliyetin büyüklüğü, esas olarak Birleşik Krallığın geri kalanının, AB'nin ve NATO'nun bağımsızlık kararı çıkması durumunda nasıl tepki verecekleri ve yeni bağımsızlığına kavuşmuş bir İskoçya'nın müzakerelerde ne kadar alçak gönüllü davranacağıdır. Eğer soğukkanlılık ağır basarsa, İskoçya'nın bağımsızlığı göreceli olarak daha düşük bir maliyetle gerçekleşebilir.

İSKOÇYA BAĞIMSIZLIĞINI İLAN ETSE BİLE...

Yeni ortaya çıkan devletlerarasındaki sorunların büyümesini önleyebilecek AB ve NATO gibi önemli kurumların bulunmadığı yerlerde ulusal ayrılıkçılığın tehlikeleri daha da büyüktür. Bu tür durumlarda, ulusal hükümetin veya bölgesel hükümetin karşı çıktığı tek taraflı bağımsızlık talepleri, sıklıkla ticaretin ve finansmanın sekteye uğramasına neden olmaktadır. Ayrıca yine Sovyetler Birliği, Yugoslavya ve en son da Sudan örneklerinde gördüğümüz gibi

sıklıkla savaşa yol açmaktadır.

Söz konusu örneklerde ayrılık sonrası ciddi ekonomik ve siyasi krizler çıkmış ve bazıları halen de sürmektedir. Eski Yugoslavya ve Sovyetler Birliği örneklerinde, AB ve NATO ortaya çıkan yeni devletlerin bazılarını kendi bünyelerine aldılar ve böylece önemli jeopolitik gerilimlere neden oldular.

Uluslararası politika, 21. yüzyılda artık yalnızca ulus devlet kavramı üzerinden yürüyemiyor. Ulusal refah açısından son derece önemli olan meseleler çoğu (ticaret, finans, hukukun üstünlüğü, güvenlik ve fiziki çevre), etkili bölgesel ve küresel kurumların varlığına bağımlı hale geldi. İskoçya, bağımsızlığını ilan etse bile, Avrupa ölçeğinde ve küresel ölçekte sıkı kurallar ile sorumluluklara tâbi olacak ve olma-ya da devam etmelidir.

Şahsen ben, İskoç demokrasisini ve kültürel kimliğini bir şekilde destekleyeceği için İskoçya'nın bağımsızlığına olumlu bakıyorum. Ancak İskoçya'nın bağımsızlığını, İskoçya'nın ve Birleşik Krallığın geri kalanının güçlü, etkin bir AB'nin ve NATO'nun bir parçası olmaya devam edecekleri varsayımıyla destekliyorum.

Referandumdan İskoçya'nın bağımsızlığı yönünde karar çıkması, AB'nin daha etkin bir şekilde yönetilmesi açısından katkısı olacağı aşikâr. Ancak, eğer AB ve NATO, bağımsızlığını kazanacak İskoçya'yı dışlamak suretiyle "cezalandırmaya" kalkarsa, yalnızca İskoçya ve Birleşik Krallık açısından değil, Avrupa demokrasisi ve güvenliği açısından da gerçek bir felaketle karşılaşabiliriz.

Telif Hakkı: Project Syndicate, 2014.
www.project-syndicate.org